چکیده:

در دهه‌هاي اخير شاهد از بين رفتن نام و خاطره ي محلات قديمي و بناها و فضاهاي مأنوس با ذهنيت و فرهنگ خويش بـوده‌ايـم و ديده‌ايم كه چگونه اين فضاها و محلات قديمي در حلقه‌ي محاصره‌ي توليدات معماري و شهرسـازي امـروزي كـه در اطـراف آن‌هـا گسترش مي‌يابند كمرنگ و محو مي‌شوند و هرچه مي‌گذرد حلقه‌ي محاصره‌ي گستره‌هاي جديد بر گرد محلات قديمي تنگ‌تر شـده و آثار و علائم حيات در آن‌ها بيشتر از دست مي‌رود.

در اصفهان امروز به‌رغم خيابان‌كشي‌هاي فراوان و معماري‌هاي بي‌هويت جديدالاحداث، هنوز محلات و خيابان‌هايي مي‌تـوان يافـت كه بقايايي از معماري اصيل ايراني در آن ها پيدا شود و اگر اكنون فكري براي بازيابي و بهسازي آنان نشود ديري نخواهد گذشت كه ديگر اثري از آن‌ها باقي نماند.

محله‌ي چهارسوآجري از جمله محلات تاريخي مركز شهر اصفهان است كه علي‌رغم ساخت و سازهاي نامأنوس و بـي‌ضـابطه‌ي آن، الگوي كلي معابر و ويژگي‌هاي كالبدي مطلوب خود را تا حدودي حفظ نموده است. انتخاب محله‌ي چهارسوآجري به علت همجواري محله خواجو با محور تاريخي- فرهنگي اصفهان و قدمت اين محله بوده است. در حال حاضر جز بازار نيمه فعال چهارسو و چهارتاقي به يادگار مانده، اثري از بافت گذشته به چشم نمي‌خورد. اين قسمت از بافت شهري ميراثي از گذشتگان است كه مهجور واقع شـده و تاكنون هيچ برنامه‌ريزي و طرحي كه هدف آن تقويت محله‌ي خواجو و چهارسوآجري باشد به اجرا در نيامده است.

اهداف تحقيق: ۱- مطالعه و شناخت بافت مورد نظر بر اساس اسناد تـاريخي و وضـع موجـود ۲- ارائـه‌ي طـرح پيشـنهادي جهـت ساماندهي محله با تأكيد بر گذر شمالي- جنوبي آن

پرسش‌هاي تحقيق: ۱-پيشينه‌ي تحقيق و سير تحول فرمي به چه صورت بوده است؟ ۲-روند تغييرات محدوده‌ي مورد مطالعـه در چند دهه‌ي گذشته به چه صورتي بوده است؟ ۳-ساماندهي اين بافت جهت بهينه كردن شرايط حاضر به چه صورت مي‌توانـد باشـد؟ ۴-آيا ساماندهي با توجه به طرح‌هاي فرادست انجام گرديده است؟

روش تحقيق: با تكيه بر روش توصيفي به مطالعه و بررسي تحول تاريخي و وضع موجود محله پرداخته و تصوير كاملي از دوره‌هاي مختلف تا زمان حال ارائه گرديد و با روش تحليلي به مطالعه ي علل و عوامل تأثيرگذار در تحولات محلـه پرداختـه شـد. بـه منظـور تكميل مطالعات و شناسايي نقاط مشترك، با استفاده از روش تطبيقي نمونه‌هاي مشابه و اقدامات انجام شده بررسي شد.

نتايج: حفظ و توان‌بخشي محله‌ي چهارسوآجري با ارائه سياست‌ها و برنامه‌ريـزي راهبـردي و انعطـاف پـذير و اقـدامات بهسـازي و نوسازي با روش مداخله‌ي موضعي و موضوعي امكان‌پذير است. مطالعات تطبيقي در محله نشان داد كه ساختار كلي معـابر در بافـت ارگانيک محله از زمان قديم تاكنون حفظ شده است و ساماندهي مركز محله‌ي چهارسوآجري با احياي بـازار چهارسـو، تعريـف گـذر شمالي به صورت پياده، پيش‌بيني فضاي سبز در مجاورت مركز محله و طراحي جداره‌هاي بازارچه امكان‌پذير است.

كليد واژه‌ها: بافت ، محله ، چهارسوآجري ، ساماندهي، معابر